

סקר JPPI במלאת 30 שנים לרצח יצחק רבין

**מחצית מהישראלים רואים סיכון גבוה לרצח פוליטי נוסף בישראל.
בדו"ח כמה חלקים המתייחסים לזיכרון הרצח, לרבין כמנהיג ולתהליך אוסלו.**

« הממצאים העיקריים:

- רוב הישראלים זוכרים את רצח רבין כאירוע מאוד משמעותי
- רוב סבורים שהזעזוע מהרצח היה גדול ומוצדק. תפיסת הזעזוע נחלשת בימין
- רוב הישראלים סבורים שמעטים בלבד תמכו ברצח רבין בזמן שאירע
- רוב הישראלים סבורים שכמעט אף אחד כיום לא מצדיק את רצח רבין
- מחצית מהישראלים רואים סיכון גבוה לרצח פוליטי נוסף: החשש בימין גדול יותר
- בימין חשש בעיקר מרצח מנהיג מהימין, בשמאל חשש בעיקר מרצח מנהיג מהשמאל
- בקרב הערבים, החשש המרכזי הוא מרצח של מנהיג מהציבור הערבי
- עלייה בתפיסת הסיכון לרצח פוליטי לעומת סקר שנערך לפני עשור
- ארבעה מתוך חמישה ישראלים סבורים שהרשויות אינן מטפלות כראוי במסיתים
- 48% חושבים שאוסלו היה מהלך לא נכון, רבע שהיה נכון אך בלי סיכויי הצלחה
- רוב היהודים: אוסלו היה תהליך בכיוון הלא נכון, רוב הערבים: היה בכיוון הנכון
- שליש מהישראלים סבורים שהרצח עצר את אוסלו, שליש סבורים שהיה נעצר בכל מקרה
- רוב בשמאל סבורים שהרצח עצר את התהליך, בעוד בימין ההסכמה נמוכה
- שלושה מכל ארבעה מעריכים את תרומתו של רבין למדינה כחיובית
- שיעור גבוה של דתיים וחרדים מעריכים את תרומתו של רבין למדינה כשלילית
- כמחצית מהימין סבורים כי לרבין הייתה אחריות רבה לירי על הספינה אלטלנה
- רוב הציבור מייחס לרבין אחריות לניצחון בששת הימים. שיעור זה יורד בימין
- רוב בכל הקבוצות האידאולוגיות מייחס לרבין אחריות מרכזית להחלטה על אוסלו
- בשמאל-מרכז מדרגים את הרצח כאירוע מרכזי בתולדות המדינה, בימין כבעל חשיבות נמוכה יותר

במלאת שלושים שנה לרצח ראש הממשלה יצחק רבין, המכון למדיניות העם היהודי בחן כיצד הרצח נתפס בציבור הישראלי כיום. הדו"ח מתמקד בזיכרון הציבורי של הרצח, בהערכת תרומתו של רבין כראש ממשלה וכמנהיג, ובאופן שבו נתפס תהליך אוסלו בעיני החברה הישראלית כיום.

זיכרון הרצח

עמדות של מי שזוכרים את רצח רבין באופן אישי (%)			
כן – זוכר/ת אותו אישית כאירוע לא במיוחד משמעותי	כן – זוכר/ת אותו אישית כאירוע די משמעותי	כן – זוכר/ת אותו אישית כאירוע מאוד משמעותי	
4	14	82	כלל הישראלים
0	14	86	יהודים
10	22	68	ערבים

רוב (63%) המשיבים לסקר זוכרים את יום רצח רבין כאירוע מאוד משמעותי, כרבע (24%) מהמשיבים לא זוכרים אותו באופן אישי, עשירית (11%) זוכרים אותו כאירוע די משמעותי ושיעור אפסי זוכר אותו אישית כאירוע לא משמעותי במיוחד. באוכלוסיית ישראל כולה, כמחצית מהאזרחים לא

יכולים לזכור את רצח רבין כי טרם נולדו או שהיו צעירים מדי לזכור. בסקר עצמו בחנו את ההבדל בין מי שחוו את הרצח לבין מי שלא חוו אותו, וברוב גדול מהשאלות לא נמצאו הבדלים משמעותיים בין העמדות של אלה ואלה. בקרב המשיבים הערבים נרשם שיעור גבוה יותר (40%) שלא זוכרים את רצח רבין באופן אישי, ושיעור נמוך יותר (41%) שהשיבו כי הם זוכרים אותו אישית כאירוע משמעותי. כלומר, רוב מבין אלו שזוכרים את הרצח רבין באופן אישי, זוכרים אותו כאירוע מאוד משמעותי.

רוב הישראלים (79%) חושבים שהיה זעזוע גדול ומוצדק אחרי הרצח, עשירית (10%) סבורים שהיה זעזוע "גדול ומוגזם" אחרי הרצח (עמדה זו בולטת במיוחד בקרב חרדים), אחד מכל עשרים ישראלים חושב שהזעזוע אחרי הרצח לא היה מספיק גדול, ושיעור אפסי סבור שלא היה ממש זעזוע בעקבות הרצח. בקרב היהודים שיעור הסבורים שהיה זעזוע גדול ומוצדק בעקבות הרצח גבוה יותר (85%), ובקרב הערבים נמוך יותר (55%). עוד נרשם בקרב הערבים שיעור יחסית גבוה, של חמישית (20%), שלא ידעו להשיב על שאלה זו.

יש קשר ברור בין הזיכרון האישי של רצח רבין לבין תפיסת התחושה הציבורית סביבו. מבין מי שזוכרים את הרצח כאירוע מאוד משמעותי, כמעט כולם (89%) סבורים שהיה זעזוע גדול ומוצדק בעקבותיו. לעומתם, בקרב מי שזוכרים את האירוע כלא במיוחד משמעותי, התמיכה בעמדה זו נמוכה בהרבה (30%) ואילו שיעור הסבורים שהתגובה הציבורית הייתה מוגזמת או לא מספקת - גבוה יותר. גם בקרב מי שאינם זוכרים את הרצח באופן אישי, כלומר צעירים יותר או שלא היו בארץ בתקופתו, רוב (60%) סבורים שהזעזוע היה מוצדק, ורבע אינם ידעו להשיב.

לפי מה שאת/ה חושב/ת ו/או יודע/ת.. (%)					
לא יודע/ת	לא היה ממש זעזוע בעקבות הרצח	היה זעזוע לא מספיק גדול בעקבות הרצח	היה זעזוע גדול ומוגזם בעקבות הרצח	היה זעזוע גדול ומוצדק בעקבות הרצח	
6	1	5	10	79	כלל הישראלים
2	0	4	9	85	יהודים
20	4	8	13	55	ערבים
1	1	5	5	89	כן - זוכר/ת אותו אישית כאירוע מאוד משמעותי
1	2	5	27	64	כן - זוכר/ת אותו אישית כאירוע די משמעותי
15	5	15	35	30	כן - זוכר/ת אותו אישית כאירוע לא במיוחד משמעותי
23	3	4	10	60	לא זוכר/ת באופן אישי (לא נולדתי, הייתי צעיר/ה מדי, לא הייתי בארץ)

מהנתונים עולה כי רוב מוחלט מהציבור הישראלי, על פני כל הרצף הפוליטי, סבור שהזעזוע בעקבות רצח רבין היה גדול ומוצדק, אך מידת ההסכמה משתנה בהתאם לעמדה האידאולוגית. ככול שמתקדמים על הסקלה האידאולוגית משמאל לימין, יורד שיער המשיבים שסבורים כי הזעזוע בעקבות הרצח היה גדול ומוצדק, ועולה שיעור המשיבים הסבורים כי הזעזוע היה מוגזם. בעוד ששיעור אפסי בקרב המשתייכים לשמאל ולמרכז סבורים כך, עשירית (9%) מהימין מרכז, ושישית (16%) מהימין - חושבים כך. מנגד, 14% מהמזחים את עצמם שמאל, סבורים שהזעזוע בעקבות הרצח לא היה מספיק גדול. בחלוקה לפי כוונת הצבעה בבחירות הבאות, שליש (33%) ממצביעי יהדות התורה, וחמישית ממצביעי עוצמה יהודית (22%) והציונות הדתית (18%) סבורים שהזעזוע בעקבות הרצח היה מוגזם.

לפי מה שאת/ה חושב/ת ו/או יודע/ת.. (%)					
לא יודע/ת	לא היה ממש זעזוע בעקבות הרצח	היה זעזוע לא מספיק גדול בעקבות הרצח	היה זעזוע גדול ומוגזם בעקבות הרצח	היה זעזוע גדול ומוצדק בעקבות הרצח	
0	0	14	0	86	שמאל
0	0	9	1	90	שמאל מרכז
0	1	5	2	92	מרכז
3	0	2	9	86	ימין מרכז
3	1	1	16	80	ימין

תמיכה ברצח

שני שלישי מהישראלים (62%) סבורים ששיעור אפסי של ישראלים תמכו ברצח בזמן שקרה, רבע (24%) חושבים ששיעור קטן אבל משמעותי תמכו ברצח ואחד מכל עשרים ישראלים חושב שהרבה ישראלים תמכו ברצח בזמן שקרה. קיימים פערים משמעותיים בין תשובות היהודים לבין תשובות הערבים לשאלה זו - בעוד שרוב משמעותי של יהודים (71%) סבור כי שיעור אפסי של ישראלים תמכו ברצח בזמן שקרה, רק רבע (23%) מהערבים סבורים כך. יתרה מזאת - שלישי מהם (34%) סבורים כי שיעור קטן אך משמעותי תמכו ברצח כאשר קרה (לעומת חמישית מהיהודים שסבורים כך), וחמישית מהם (17%) חושבים שהרבה ישראלים תמכו ברצח בזמן שקרה (לעומת שיעור אפסי בקרב היהודים). רבע (26%) מהערבים לא ידעו להשיב לשאלה זו.

מבין אלו שזוכרים את רצח רבין באופן אישי כאירוע "מאוד משמעותי" או "די משמעותי" נרשם רוב חושבים כי שיעור אפסי של ישראלים תמכו ברצח בזמן שקרה, ורבע שחושבים ששיעור קטן אבל משמעותי תמכו בו. פחות מעשירית מהם סבורים כי הרבה ישראלים תמכו ברצח.

בקרב מי שזוכר את האירוע ממקור ראשון, אך לא כאירוע משמעותי במיוחד, 40% חושבים ששיעור אפסי תמכו ברצח, חמישית (20%) חושבים שמדובר בשיעור קטן אך משמעותי, ורבע מהם חושבים שהרבה ישראלים תמכו ברצח בזמן שהתרחש. בקרב אלו שלא זוכרים את הרצח באופן אישי, מחצית (49%) חושבים שמדובר בשיעור אפסי שתמך ברצח, רבע (23%) חושבים שמדובר בשיעור קטן אך משמעותי ורבע (24%) אינם ידעו להשיב לשאלה זו.

ככול שמתקדמים על הסקלה האידאלית מהימין לשמאל, עולה שיעור המשיבים שסבורים כי היה שיעור קטן אך משמעותי של ישראלים שתמכו ברצח בזמן שקרה. בעוד שעשירית (9%) מהמזוהים עצמם ימין השיבו כך, כמעט מחצית (45%) מהמזוהים עצמם שמאל השיבו כך. בכל הקשת

לפי מה שאתה/חושב/ת או יודע/ת.. (%)				
לא יודע/ת	שיעור אפסי של ישראלים תמכו ברצח בזמן שקרה	שיעור קטן אבל משמעותי של ישראלים תמכו ברצח בזמן שקרה	הרבה ישראלים תמכו ברצח בזמן שקרה	
9	62	24	6	כלל הישראלים
4	71	21	3	יהודים
26	23	34	17	ערבים

לפי מה שאתה/חושב/ת או יודע/ת.. (%)				
לא יודע/ת	שיעור אפסי של ישראלים תמכו ברצח בזמן שקרה	שיעור קטן אבל משמעותי של ישראלים תמכו ברצח בזמן שקרה	הרבה ישראלים תמכו ברצח בזמן שקרה	
3	48	45	3	שמאל
9	54	35	3	שמאל מרכז
8	54	34	4	מרכז
3	75	18	4	ימין מרכז
3	86	9	2	ימין

האידאולוגית מדובר בפחות מ-5% שסבורים כי היו הרבה ישראלים שתמכו ברצח הזמן שהוא קרה.

בהמשך לשאלה הקודמת, שבה בחנו כיצד הציבור הישראלי תופס את התמיכה ברצח בזמן שקרה, שאלנו גם על מידת התמיכה ברצח כיום. התשובות היו דומות. גם במקרה זה, נרשם שיעור גבוה באופן משמעותי (24%) של המזהים עצמם כשמאל (שהם קבוצה קטנה באוכלוסייה), שחושבים כי הרבה ישראלים חושבים שהרצח היה מעשה נכון. בהתאם לכך - ככול שמתקדמים על הסקלה האידאולוגית מהשמאל אל הימין, עולה שיעור המשיבים שמאמינים כי התומכים ברצח משתייכים לקבוצה ששיעורה אפסי.

רוב הציבור בישראל (56%) סבור כי שיעור אפסי של ישראלים חושבים כיום שהרצח היה מעשה מוצדק. כרבע (27%) מעריכים כי קיים שיעור קטן אך משמעותי הסבור כך, ו-6% סבורים כי רבים מהישראלים חושבים שהרצח היה מוצדק. בקרב יהודים, שיעור הסבורים כי מדובר בקומץ גבוה יותר (63%). לעומת זאת, בקרב הציבור הערבי רק שליש (30%) סבורים כך, בעוד שליש נוסף (30%) מעריך כי יש שיעור קטן אך משמעותי של ישראלים החושבים שהרצח היה מוצדק, ושישית (16%) מאמינים כי רבים מהישראלים חושבים כך. רבע מהערבים (24%) לא השיבו לשאלה זו.

לא יודע/ת	שיעור אפסי של ישראלים חושבים כיום שהרצח היה מעשה נכון	שיעור קטן אבל משמעותי של ישראלים חושבים כיום שהרצח היה מעשה נכון	הרבה ישראלים חושבים כיום שהרצח היה מעשה נכון	
10	56	27	6	כלל הישראלים
7	63	26	4	יהודים
24	30	30	16	ערבים
7	28	41	24	שמאל
9	36	52	3	שמאל מרכז
10	40	44	6	מרכז
6	70	20	4	ימין מרכז
4	83	11	2	ימין

חשיבות הרצח

רוב הציבור בישראל סבור שרצח רבין היה אירוע משמעותי בתולדות המדינה, אם כי חשיבותו אינה זהה בעיני קבוצות שונות. מקרב כלל הישראלים, עשירית (9%) רואים בו את האירוע הכי משמעותי בתולדות המדינה, כמעט מחצית (46%) סבורים שהוא אחד משניים-שלושה האירועים הכי משמעותיים, ו-39% רואים בו אירוע משמעותי "כמו הרבה אירועים אחרים". בקרב היהודים, שיעור המייחסים לו את המשמעות הגבוהה ביותר נמוך יותר (4%), אך 51% רואים בו את אחד מהאירועים המרכזיים. בקרב הציבור הערבי הנתונים נראים אחרת: רבע (26%) רואים ברצח את האירוע הכי משמעותי, רבע נוסף (27%) רואים בו את אחד משניים-שלושה האירועים המרכזיים ורבע נוסף (28%) חושבים שמדובר באירוע משמעותי כמו רבים אחרים.

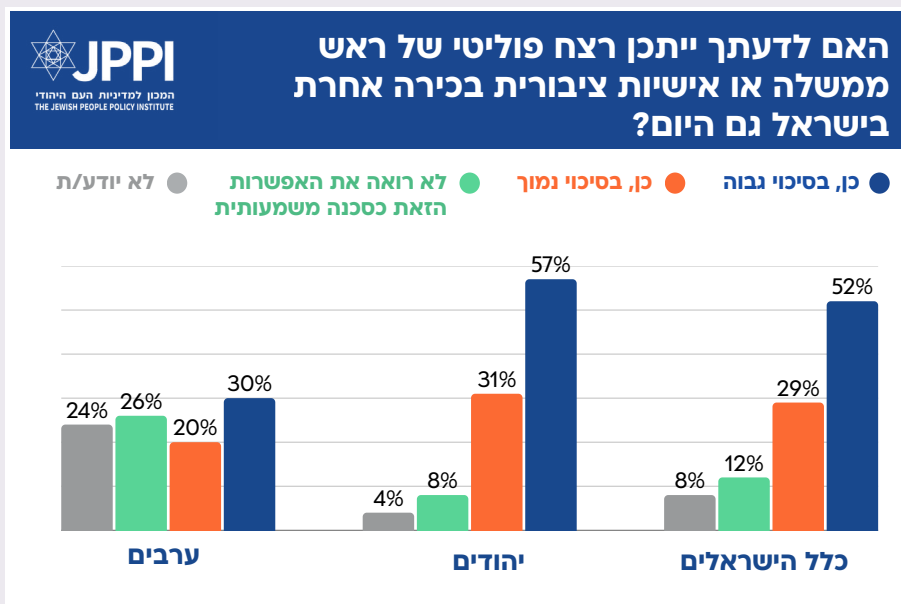
יש קשר מובהק בין ההשתייכות לקבוצה אידאולוגית לבין מידת החשיבות שהמשיבים מייחסים לרצח רבין: בקבוצות השמאל והשמאל-מרכז רוב גדול רואים ברצח את אחד מהאירועים הכי משמעותיים בתולדות המדינה - כשלושה מכל ארבעה משיבים מדרגים אותו כך. בקרב המזדהים כתומכי "מרכז" שיעור זה נמוך יותר (68%) ובקרב תומכי הימין-מרכז והימין יש ירידה ניכרת ברמת החשיבות המיוחסת לרצח: בימין-מרכז 46% מדרגים אותו כאחד מהאירועים המרכזיים, ובימין שליש (34%) תופסים אותו ככזה. בשתי קבוצות אלה כמעט ואין מי שרואה את הרצח כאירוע הכי משמעותי בתולדות ישראל.

בסקר המכון הישראלי לדמוקרטיה, שנערך לפני עשור, במלאת 20 שנים לרצח, 3.6% ציינו את הרצח כאירוע העיקרי בעיניהם בהיסטוריה של ישראל. אך נוסח השאלה היה שונה, וביקש מהמשיבים לבחור באחד מכמה אירועים. בסקר הנוכחי התבקשו הנשאלים להשיב על שאלה שנוגעת לחשיבותו של הרצח בלבד. השיעור הגבוה יותר של משיבים שאמרו שרצח רבין הוא האירוע החשוב בתולדות המדינה (9%) מושפע מאוד מתשובות המשיבים הערבים.

האם לדעתך רצח יצחק רבין הוא.... (%)		JPPI				
האירוע הכי משמעותי בתולדות המדינה	אחד משניים-שלושה אירועים הכי משמעותיים בתולדות המדינה	אירוע משמעותי בתולדות המדינה כמו הרבה אירועים אחרים	אירוע לא מאוד משמעותי בתולדות המדינה לעומת אירועים אחרים	אירוע בכלל לא משמעותי בתולדות המדינה	לא יודע/ת	לא
כלל הישראלים	9	46	39	3	0	3
יהודים	4	51	41	2	0	0
ערבים	26	27	28	5	1	14
שמאל	10	72	14	3	0	0
שמאל מרכז	10	78	10	1	0	0
מרכז	6	68	26	0	0	0
ימין מרכז	4	46	46	1	0	1
ימין	0	34	62	4	0	0

חשש מרצח פוליטי

מחצית מהישראלים (52%) סבורים כי יש "סיכוי גבוה" לרצח פוליטי של ראש ממשלה או אישיות ציבורית בכירה אחרת בישראל "גם היום".
שליש (29%) מעריכים כי מדובר בסיכוי נמוך, ושמינית (12%) אינם רואים בכך סכנה משמעותית.
בקרוב יהודים, שיעור המעריכים כי רצח פוליטי נוסף עלול להתרחש בסבירות גבוהה - גבוה יותר (57%), בעוד שבקרוב ערבים הוא נמוך יותר, ועומד על שלישי (30%).
רבע מהערבים (26%) אינם רואים

ברצח פוליטי סכנה ממשית, ורבע נוסף (24%) השיבו כי אינם יודעים. שיעור הישראלים הרואים סיכוי גבוה לרצח פוליטי נוסף עלה בהשוואה לסקר שנערך לפני עשור על ידי המכון הישראלי לדמוקרטיה, שבו פחות ממחצית (42%) סברו כך.
יש לציין כי בסקר המדובר השאלה נוסחה באופן מעט מצמצם יותר: "מהו לדעתך הסיכוי שרצח פוליטי של מנהיג יהודי בידי מתנקש יהודי יתרחש שוב בישראל?"

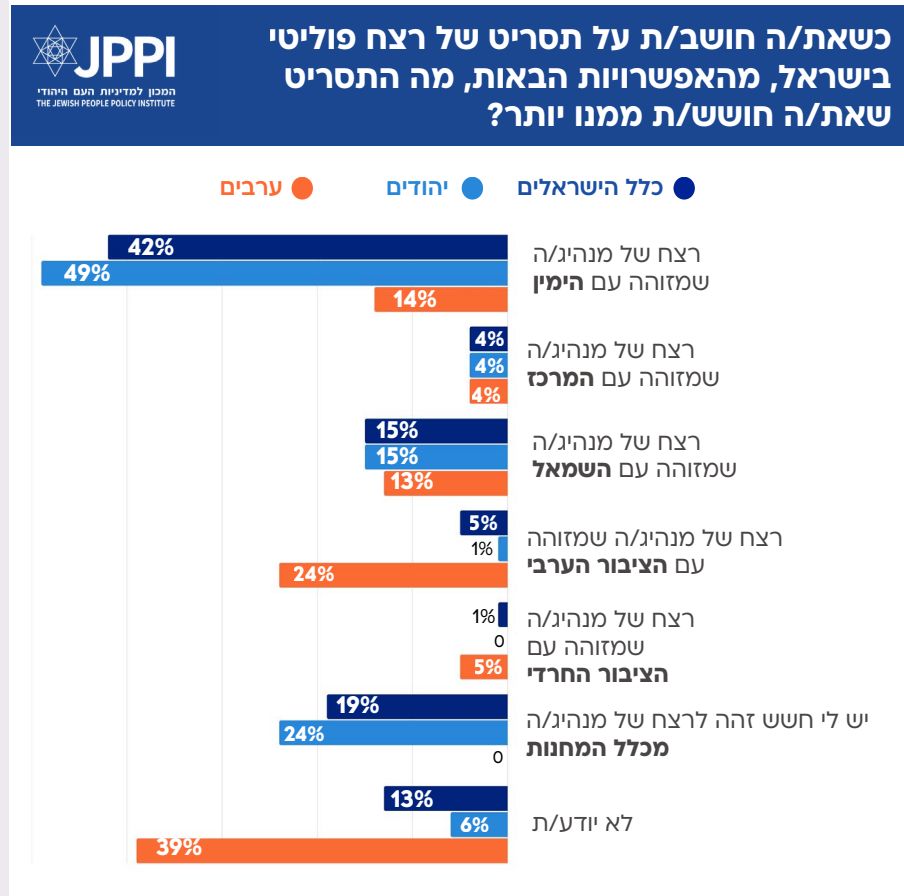
האם לדעתך ייתכן רצח פוליטי של ראש ממשלה או אישיות ציבורית בכירה אחרת בישראל גם היום? ... (%)				
כן, בסיכוי גבוה	כן, בסיכוי נמוך	לא רואה את האפשרות הזאת כסכנה משמעותית	לא יודעת/ת	
42	46	/	12	סקר IDO במלאת 20 שנים לרצח
52	29	12	8	כלל הישראלים
57	31	8	4	יהודים
30	20	26	24	ערבים
55	14	24	7	שמאל
41	42	16	1	שמאל מרכז
50	37	8	4	מרכז
61	32	6	2	ימין מרכז
65	25	7	3	ימין

עוד עולה מהנתונים כי בכלל הקבוצות האידאולוגיות בישראל ישנה הערכה שהסיכון ברצח נוסף הוא ממשי. ככל שמתקדמים על הסקלה האידאולוגית מהשמאל אל הימין, ניכר גידול בשיעור הסבורים כי קיים סיכוי לכך. בקרב מצביעי שמאל-מרכז ומרכז שיעור הסבורים כי ישנו סיכוי גבוה לרצח פוליטי נוסף נמוכים יותר (41%-ו-50%, בהתאמה), אך גם בהם רוב הציבור סבור שהאפשרות קיימת, לפחות בסיכוי נמוך. לעומת זאת, שיעור מי שרואים באפשרות של רצח פוליטי סכנה משמעותית גבוהה בקרב הימין (65%). כלומר, תפיסת האיום מתקיימת אצל כולם, אך גבוהה יותר בקבוצות הימין.

בהתאם לכך, בבחינה לפי כוונת הצבעה בבחירות הקרובות, נמצא כי רוב משמעותי מבין המתכננים להצביע לש"ס (88%), לעוצמה יהודית (87%), לליכוד (78%), ליהדות התורה (67%) ולציונות הדתית (65%) סבורים כי ייתכן רצח פוליטי בישראל בסבירות יחסית גבוהה. לעומת זאת, בוחרים במפלגות אופוזיציה כמו יש עתיד (38%) והמפלגה של נפתלי בנט (24%) אינם מייחסים סבירות גבוהה לאפשרות של רצח פוליטי.

החשש בימין מפני רצח פוליטי גדול יותר, קבוצת הימין היא קבוצת הישראלים הגדולה יותר, ובהתאם, הציבור ככלל מביע חשש בעיקר מרצח פוליטי של מנהיג המזוהה עם הימין: 42% מהישראלים, ובהם כמעט מחצית מהיהודים (49%), מציינים תרחיש זה כמדאיג ביותר. לעומתם, 15% מהישראלים חוששים בעיקר מרצח של מנהיג המזוהה עם השמאל, ו-4% מרצח של מנהיג מהמרכז. בקרב הערבים, דפוס החשש שונה: רבע (24%) מהם מציינים חשש בעיקר מרצח של מנהיג מהציבור הערבי, בעוד 14% חוששים מרצח של מנהיג המזוהה עם הימין. כרבע מהיהודים (24%) הביעו חשש שווה לרצח של מנהיג מכלל המחנות.

החשש מפני רצח פוליטי בישראל משתנה באופן מובהק על פי הקו האידאולוגי. בקרב המזדהים עם הימין, רוב מוחלט (83%) חוששים בעיקר מרצח של מנהיג המזוהה עם הימין, ואילו בשמאל התמונה הפוכה: כ-69% מציינים כי הם חוששים יותר מרצח של מנהיג המזוהה עם השמאל. בקרב בעלי עמדות מרכז, הפיזור מגוון: בימין-מרכז מחצית (52%) חוששים מרצח של מנהיג מהימין ושליש (31%) הביעו חשש זהה כלפי כל המחנות; במרכז שלישי (36%) ציינו כי יש להם חשש שווה מרצח של מנהיג מכל זרם פוליטי, בעוד שחמישית (20%) ציינו חשש מרצח של מנהיג מהימין ושיעור זהה (19%) מהשמאל. גם בשמאל-מרכז ניכרת מגמה דומה - 41% חוששים מרצח של מנהיג מהשמאל ורבע (26%) רואים את הסכנה כרלוונטית לכלל המחנות. כלומר, תפיסת האיום מושפעת באופן ישיר מהזדהות פוליטית.

בבחינה לפי רמת דתיות, ניכרת מגמה ברורה: ככל שמתקדמים על הסקלה מהכיוון החילוני לעבר הכיוון החרדי, עולה משמעותית שיעור המשיבים החוששים בעיקר מרצח פוליטי של מנהיג המזוהה עם הימין. בעוד שכשליש מהחילונים (30%) מביעים חשש כזה, בקרב החרדים שיעור זה עומד על 84%. מגמה הפוכה ניכרת ביחס לחשש מרצח של מנהיג המזוהה עם השמאל - בקרב החרדים מדובר בשיעור כמעט אפסי, בעוד שרבע מהחילונים (28%) מציינים תרחיש זה כמדאיג ביותר.

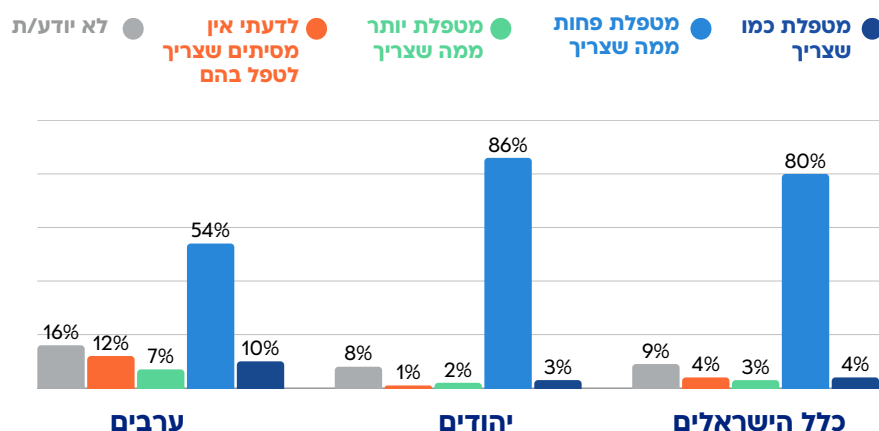
כשאת/ה חושב/ת על תסריט של רצח פוליטי בישראל, מהאפשרויות הבאות, מה התסריט שאת/ה חושש/ת ממנו יותר? (%)

רצח של מנהיג/ה שמזוהה עם הימין	רצח של מנהיג/ה שמזוהה עם המרכז	רצח של מנהיג/ה שמזוהה עם השמאל	רצח של מנהיג/ה של הציבור הערבי	רצח של מנהיג/ה של הציבור החרדי	יש לי חשש זהה לרצח של מנהיג/ה מכלל המחנות	אף אחד מאלה / לא יודע/ת
כלל הישראלים	42	4	15	5	1	13
יהודים	49	4	15	1	0	6
ערבים	14	4	13	24	5	39
שמאל	3	0	69	7	0	3
שמאל מרכז	9	9	41	1	0	14
מרכז	20	12	19	1	0	11
ימין מרכז	52	3	8	0	1	5
ימין	83	1	2	0	0	3

הטיפול בהסתה

רוב מוחלט של הציבור הישראלי סבור שהרשויות אינן מטפלות כראוי במסיתים "משמאל ומימין". 80% מהישראלים מעריכים כי הרשויות מטפלות במסיתים פחות ממה שצריך, ורק מיעוט קטן (4%) חושב שהטיפול מספק. בקרב היהודים שיעור הסבורים כי הטיפול אינו מספק אף גבוה יותר - 86%, בעוד שרק 3% חושבים שהרשויות פועלות כראוי. בקרב

האם לדעתך הרשויות בישראל מטפלות כמו שצריך במסיתים משמאל ומימין?

הערבים מעט יותר ממחצית (54%) סבורים שהטיפול אינו מספק, אך שיעור גבוה יותר מאשר בקרב היהודים חושבים שהרשויות מטפלות כראוי (10%) או אף יותר מדי (7%) במסיתים. בנוסף, כשמינית (12%) מהערבים סבורים שאין כלל מסיתים שיש לטפל בהם, לעומת אחוז בודד בקרב היהודים שחושבים כך.

ישנה הסכמה לרוחב הקשת הפוליטית כי הרשויות בישראל אינן מטפלות כראוי במסיתים. שיעור הסבורים שהטיפול לקוי עולה באופן עקבי ככל שמתקדמים מהשמאל לימין, מ-69% בשמאל ועד 94% בקרב הימין. רק אחוזים בודדים בכל הקבוצות סבורים שהרשויות מטפלות במסיתים כראוי (בין 1% ל-5%). בשמאל ניכר שיעור גבוה יחסית (10%) של מי שחושבים שהרשויות מטפלות יותר מדי במסיתים, אך עמדה זו כמעט ואינה קיימת בצד הימני של המפה. שיעור אלו שאינם ידעו להשיב לשאלה זו יורד גם הוא עם המעבר מהמעבר מהשמאל אל הימין מ-17% בשמאל ל-4% בימין.

 האם לדעתך הרשויות בישראל מטפלות כמו שצריך במסיתים משמאל ומימין? (%)					
לא יודע/ת	לדעתי אין מסיתים שצריך לטפל בהם	מטפלות יותר ממה שצריך	מטפלות פחות ממה שצריך	מטפלות כמו שצריך	
9	4	3	80	4	כלל הישראלים
8	1	2	86	3	יהודים
16	12	7	54	10	ערבים
17	0	10	69	3	שמאל
13	1	3	81	1	שמאל מרכז
10	2	3	82	3	מרכז
8	1	1	85	5	ימין מרכז
4	1	0	94	2	ימין

תהליך אוסלו

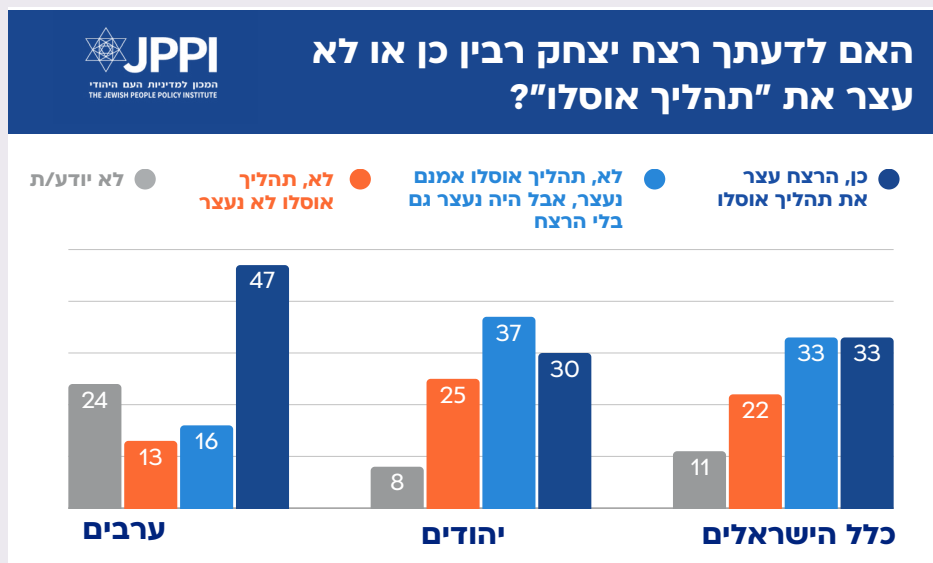
כמעט מחצית (48%) מכלל הישראלים סבורים שתהליך אוסלו היה מהלך בכיוון הלא נכון, בעוד ש-45% רואים בו מהלך בכיוון הנכון, אם כי חלקם מעריכים שלמרות הכיוון הנכון, סיכוי ההצלחה היה נמוך. בקרב היהודים נרשם רוב (55%) הסבורים שתהליך אוסלו היה מהלך בכיוון הלא נכון, לעומת 41% הרואים בו מהלך בכיוון הנכון או עם סיכוי נמוך להצלחה. בקרב הציבור הערבי, המצב כצפוי הפוך: 61% חושבים שאוסלו היה מהלך בכיוון הנכון (32% עם סיכוי להצליח ו-29% עם סיכוי נמוך), בעוד שחמישית (18%) סבורים שמדובר במהלך בכיוון הלא נכון. שיעור גבוה יחסית, של חמישית (21%) מהערבים השיבו כי אינם יודעים.

השוואה של נתונים אלה לסקר של שנערך במלאת 20 שנים לרצח רבין מחייבת התייחסות לנוסח שאלה שונה. לפני עשור נוסחה השאלה כך: "הכישלונות החוזרים להגיע להסכם שלום עם הפלסטינים מוכיחים שהביקורת של הימין על המדיניות של יצחק רבין בנושא זה הייתה מוצדקת". בקרב היהודים, חמישית (19%) מאוד הסכימו עם טענה זו, שישיית (15%) די

הסכימו איתה, חמישית (19%) לא כל כך הסכימו ושליש (33%) בכלל לא הסכימו עם אמירה זו. כלומר, ניכר כי עמדות שליליות כלפי תהליך אוסלו נשמרו ואף התחזקו במידה מסוימת במהלך העשור האחרון.

כצפוי, הנתונים מצביעים על פער אידאולוגי עמוק בתפיסת הציבור את תהליך אוסלו, כאשר התמיכה בו יורדת באופן חד ככל

שהעמדה הפוליטית נוטה ימינה. בקרב השמאל, רוב מוחלט (79%) חושב שהתהליך היה מהלך בכיוון הנכון שהיה לו סיכוי להצליח, בעוד 17% סבורים שמדובר היה בכיוון הנכון אך עם סיכוי נמוך להצלחה, ורק שיעור אפסי (3%) רואים בו מהלך בכיוון הלא נכון. בשמאל-מרכז המגמה דומה אך פחות חד-משמעית: מחצית (52%) רואים חושבים שאוסלו היה מהלך בכיוון הנכון עם סיכוי להצלחה ו-42% עם סיכוי נמוך. במרכז יש פיזור גדול יותר של דעות: רבע (28%) חושבים שהתהליך היה בכיוון הנכון עם סיכוי להצליח, שניים מכל חמישה (42%) סבורים שהכיוון היה נכון אך חסר סיכוי ורבע נוסף (24%) רואים בו מהלך בכיוון הלא נכון. בקרב הימין-מרכז, רוב משמעותי (62%) מעריך כי אוסלו היה מהלך בכיוון הלא נכון, ורק 2% סבורים שהמהלך היה בכיוון הנכון עם סיכוי להצלחה. בקרב הימין, כמעט כולם (95%) רואים בתהליך מהלך בכיוון הלא נכון. בנסיבות אלה ראוי להדגיש שוב: קבוצות הימין גדולות הרבה יותר, ולכן העמדה הדומיננטית בימין ובימין-מרכז היא העמדה הדומיננטית בודאי בקרב יהודי ישראל, ובדרך כלל בישראל כולה.

במבט לאחור, האם מה שמכונה "תהליך אוסלו" בניסיון לפתור את הסכסוך הישראלי-פלשתיני, היה מהלך בכיוון הנכון או לא מהלך בכיוון הנכון? (%)

לא יודע/ת	מהלך בכיוון הלא נכון	מהלך בכיוון הנכון שכנראה לא היה לו סיכוי להצליח	מהלך בכיוון הנכון שהיה לו סיכוי להצליח	
7	48	25	20	כלל הישראלים
4	55	24	17	יהודים
21	18	29	32	ערבים
0	3	17	79	שמאל
3	3	42	52	שמאל מרכז
7	24	42	28	מרכז
8	62	28	2	ימין מרכז
0	95	5	1	ימין

בציבור הישראלי אין הסכמה בשאלה האם רצח רבין הוא שעצר או לא עצר את "תהליך אוסלו". שליש מהישראלים (33%) סבורים שהרצח אכן עצר את התהליך, בעוד ששליש נוסף (33%) סבורים שהתהליך היה נעצר גם ללא הרצח. חמישית (22%) אומרים שתהליך אוסלו לא נעצר בעקבות הרצח, ועשירית (11%) לא ידעו להשיב לשאלה זו. בקרב הציבור היהודי: 30% סבורים שהרצח עצר את התהליך, 37% סבורים שהתהליך היה נעצר בכל מקרה, ו-25% סבורים שהתהליך לא נעצר. בקרב הערבים שיעור המשיבים הסבורים שהרצח עצר את התהליך גבוה יותר: כמעט מחצית מהם סבורים כך (47%). בשאלה זו, כמו בהרבה אחרות, שיעור גבוה יחסית מהמשיבים הערבים (24%) השיבו כי אינם יודעים.

בחלוקה אידאולוגית נרשם רוב גדול בשמאל (83%) שסבור שהרצח עצר את התהליך, בעוד עשירית (10%) מעריכים שהתהליך היה נעצר בכל מקרה, ושיעור אפסי (3%) סבורים שהתהליך לא נעצר. בשמאל-מרכז שיעור הסבורים שהרצח עצר את התהליך נמוך יותר אך עדיין גבוה (65%), וחמישית (20%) סבורים שהתהליך היה נעצר בכל מקרה. במרכז קיים פיזור רחב יותר של דעות: 39% סבורים שהרצח עצר את התהליך, 42% סבורים שהתהליך היה נעצר בכל מקרה, ו-8% סבורים שהתהליך לא נעצר. בקרב הימין-מרכז והימין, המגמה מתהפכת: שיעור הסבורים שהרצח עצר את התהליך קטן מאוד (18% ו-12% בהתאמה), בעוד שיעור הסבורים שהתהליך היה נעצר בכל מקרה או שלא נעצר כלל עולה באופן משמעותי: בקרב הימין-מרכז מחצית (49%) סבורים כי התהליך היה נעצר גם בלי הרצח ובימין 44% סבורים שהתהליך לא נעצר.

 האם לדעתך רצח יצחק רבין כן או לא עצר את "תהליך אוסלו"? (%)				
לא יודע/ת	לא, תהליך אוסלו לא נעצר	לא, תהליך אוסלו אמנם נעצר, אבל היה נעצר גם בלי הרצח	כן, הרצח עצר את תהליך אוסלו	
11	22	33	33	כלל הישראלים
8	25	37	30	יהודים
24	13	16	47	ערבים
3	3	10	83	שמאל
9	6	20	65	שמאל מרכז
11	8	42	39	מרכז
8	24	49	18	ימין מרכז
6	44	38	12	ימין

רבין כמנהיג

רוב הציבור בישראל (72%) מעריך את תרומתו של יצחק רבין למדינה כחיובית ("תרומה חיובית גדולה" + "תרומה חיובית מסוימת"). לעומת זאת, חמישית מהישראלים (20%) סבורים כי הייתה לו תרומה שלילית כמנהיג ("תרומה שלילית מסוימת" + "תרומה שלילית גדולה"). בקרב הציבור הערבי נרשמו עמדות חיוביות בשיעור גבוה יותר: 59% רואים ברבין מנהיג בעל תרומה חיובית גדולה ו-14% בעל תרומה חיובית מסוימת, ורק אחוזים בודדים מעריכים את תרומתו כשלילית. עם זאת, שיעור גבוה יחסית מהערבים (21%) לא ידעו להשיב לשאלה זו.

בחלוקה לפי אידיאולוגיה ודתיות עולים פערים משמעותיים ביחס לתרומתו של רבין לישראל. בקרב החילונים נרשם רוב (69%) שרואים ברבין מנהיג עם תרומה חיובית גדולה, ו-21% רואים בו מנהיג עם תרומה חיובית מסוימת, בעוד אחוזים בודדים המעריכים את תרומתו כשלילית. בקרב המסורתיים הלא דתיים והמסורתיים הדתיים, הרוב רואים את תרומתו ככזו שיש לה ערך חיובי, אך השיעורים נמוכים יותר - כמחצית (48% ו-53% בהתאמה) רואים את תרומתו כחיובית מאוד וכרבע (27% ו-22% בהתאמה) רואים תרומה חיובית מסוימת, לצד עלייה קלה באחוזים המעריכים את תרומתו כשלילית. בקרב הדתיים, תפיסת התרומה החיובית נמוכה משמעותית: חמישית (21%) רואים אותו כמנהיג עם תרומה חיובית גדולה, שליש (34%) רואים את תרומתו כחיובית במידה מסוימת, בעוד שאחוזים גבוהים מעריכים את תרומתו כשלילית (18% מסוימת ו-22% גדולה). בקרב החרדים נרשמו העמדות השליליות ביותר: מחצית (48%) מעריכים שהייתה לו תרומה שלילית גדולה, לעומת חמישית (20%) שתפסו את הנהגתו כחיובית במידה מסוימת ועשירית (9%) שרואים בו מנהיג בעל תרומה חיובית גדולה. בקרב החרדים נרשם השיעור הגבוה ביותר של משיבים (מבין כלל הקבוצות הדתיות) שלא ידעו להשיב לשאלה זו.

 כשאת/ה חושב/ת על יצחק רבין כמנהיג, האם לדעתך.. (%)					
לא יודע/ת	הוא איש שהייתה לו תרומה שלילית גדולה למדינת ישראל	הוא איש שהייתה לו תרומה שלילית מסוימת למדינת ישראל	הוא איש שהייתה לו תרומה חיובית מסוימת למדינת ישראל	הוא איש שהייתה לו תרומה חיובית גדולה למדינת ישראל	
7	12	8	21	51	כלל הישראלים
4	14	9	23	50	יהודים
21	1	5	14	59	ערבים
1	5	4	21	69	חילוני
4	11	10	27	48	מסורתי לא דתי
2	11	11	22	53	מסורתי דתי
4	22	18	34	21	דתי
18	48	5	20	9	חרדי

רבין בהיסטוריה

במסגרת הסקר בחנו את עמדת הישראלים ביחס למידת האחריות שיש לרבין על כמה אירועים שנקשרו בשמו, בין אם לרצונו ובין אם לאו. מהנתונים עולה כי אין הסכמה בציבור הישראלי בנוגע למידת האחריות שיש לרבין על הירי על הספינה אלטלנה. חמישית (22%) מכלל הישראלים סבורים שיש לו אחריות רבה, חמישית (18%) חושבים שיש לו אחריות מסוימת, עשירית (9%) תופסים את האחריות שלו לאירוע כמועטה, שמינית (14%) סבורים שאין לו אחריות, וכמעט שניים מכל חמישה ישראלים (37%) לא יודעים להשיב על שאלה זו. בקרב היהודים שיעור המעריכים שהיתה לו אחריות לאירוע גבוה יותר: רבע (25%) רואים ברבין אחראי במידה רבה, חמישית (20%) במידה מסוימת, עשירית (9%) במידה מועטה, 15% סבורים שאין לו אחריות, ושליש (30%) לא ידעו להשיב.

הקשר של רבין לאירוע אלטלנה הודגש לא פעם במסגרות אידיאולוגיות של הימין, ולעובדה זו יש השפעה ברורה על תוצאות הסקר. ככול שמתקדמים על הסקלה האידאולוגית מהשמאל אל הימין - עולה שיעור המשיבים שסבורים כי יש לרבין אחריות לירי על הספינה אלטלנה. בשמאל שיעור אפסי (3%) סבורים שיש לו אחריות רבה, חמישית (21%) מאמינים שיש לו אחריות מסוימת, 14% מועטה, ו-28% סבורים שאין לו אחריות, כאשר שלישי (34%) לא ידעו להשיב. בשמאל-מרכז ובמרכז התמונה דומה. לעומת זאת, בימין-מרכז, שיעור המשיבים הסבורים שיש לרבין אחריות רבה עולה משמעותית, מעשירית (9%) למעל רבע (27%). בימין, כמעט מחצית (44%) סבורים כי לרבין אחריות רבה לירי על אלטלנה, רבע (25%) חושבים שיש לו אחריות מסוימת, ורק שיעור אפסי (4%) מעריכים שאין לו אחריות. שיעור אלו שלא ידעו להשיב בקרב הימין נמוך יחסית (22%) לשאר הקבוצות.

באיזו מידה אתה חושב שיש או אין לרבין אחריות לירי על הספינה אלטלנה? (%)

אחריות רבה	אחריות מסוימת	אחריות מעטה	אין לו אחריות	לא יודע/ת	
22	18	9	14	37	כלל הישראלים
25	20	9	15	30	יהודים
9	12	10	7	62	ערבים
3	21	14	28	34	שמאל
3	12	20	35	30	שמאל מרכז
9	14	13	25	39	מרכז
27	23	7	11	32	ימין מרכז
44	25	5	4	22	ימין

רוב הציבור בישראל מייחס ליצחק רבין אחריות ("רבה" + "מסוימת") לניצחון צה"ל במלחמת ששת הימים, שבה היה רמטכ"ל. 42% מהישראלים רואים בו אחראי במידה רבה לניצחון, 28% רואים בו אחראי במידה מסוימת, 8% במידה מועטה, ושיעור אפסי (3%) סבורים שאין לו אחריות. חמישית מהישראלים לא ידעו להשיב מה מידת האחריות של רבין לניצחון במלחמת ששת הימים. בקרב היהודים הערכת אחריותו גבוהה יותר (45%), בעוד שבקרב הערבים היא נמוכה יותר (30%). שיעור גבוה במיוחד מהערבים (41%) השיבו כי אינם יודעים להשיב לשאלה זו.

בחלוקה האידאולוגית עולים פערים משמעותיים בתפיסת תרומתו של רבין לניצחון ב-1967. בשמאל כמעט כול המשיבים רואים בו אחראי במידה רבה (93%), בשמאל-מרכז שיעור זה עומד על 75%, ובמרכז על 58%. ככל שמתקדמים ימינה, שיעור המייחסים אחריות רבה לרבין על הניצחון יורד: בימין-מרכז 46% ובימין 23%. בחלוקה לפי כוונת הצבעה - שליש (33%) מתומכי יהדות התורה, שישיית (17%) מתומכי עוצמה יהודית והליכוד (15%) ושמינית (13%) מתומכי ש"ס - סבורים כי לרבין אין אחריות כלל לניצחון במלחמת ששת הימים.

 באיזו מידה אתה חושב שיש או אין לרבין אחריות על ניצחון צה"ל במלחמת ששת הימים? (%)					
לא יודע/ת	אין לו אחריות	אחריות מעטה	אחריות מסוימת	אחריות רבה	
18	3	8	28	42	כלל הישראלים
13	3	8	31	45	יהודים
41	2	7	20	30	ערבים
0	0	7	0	93	שמאל
6	1	1	16	75	שמאל מרכז
11	0	7	24	58	מרכז
13	1	9	31	46	ימין מרכז
16	8	11	43	23	ימין

רוב הציבור בישראל (69%) מייחס לרבין אחריות רבה להחלטה ללכת ל"תהליך אוסלו" של פיוס עם הפלשתינים. חמישית מהישראלים (18%) סבורים כי יש לרבין אחריות מסוימת להחלטה זו, ושיעור אפסי סבור כי אחריותו בהקשר זה מועטה או שאין לו אחריות. ביחס לשאלות קודמות שבחנו את מידת האחריות של רבין לאירועים משמעותיים, בהקשר לתהליך אוסלו נרשם שיעור נמוך משמעותית של ישראלים שלא ידעו להשיב לשאלה. בקרב היהודים שיעור המייחסים לרבין אחריות רבה על אוסלו גבוה יותר (75%), עם שיעור אפסי של מי שסבורים שאין לו אחריות או אינם יודעים (3%). בקרב הציבור הערבי שיעור המייחסים לרבין אחריות רבה נמוך יותר ועומד על פחות ממחצית (46%). רבע מהערבים (24%) לא ידעו להשיב לשאלה זו.

באיזו מידה אתה חושב שיש או אין לרבין אחריות על ההחלטה ללכת ל"תהליך אוסלו" של פיוס עם הפלשתינים? (%)

לא יודע/ת	אין לו אחריות	אחריות מעטה	אחריות מסוימת	אחריות רבה	
7	1	4	18	69	כלל הישראלים
3	0	3	18	75	יהודים
24	4	7	18	46	ערבים
0	0	0	14	86	שמאל
3	0	0	14	83	שמאל מרכז
3	2	3	23	69	מרכז
4	0	5	20	72	ימין מרכז
2	0	3	15	80	ימין

בחלוקה אידאולוגית נרשם אחוז גבוה של משיבים המזדהים עצמם כשמאל (86%) או שמאל-מרכז (83%) שרואים ברבין אחראי במידה רבה לאוסלו, כאשר כמעט אין מי שסבור שאין לו אחריות. במרכז שיעור המייחסים לו אחריות רבה עומד על שני שלישים (69%), ובקרב הימין-מרכז על שלושה רבעים (72%). בקרב הימין שיעור המייחסים אחריות רבה לרבין גבוה (80%), מה שמעיד על הסכמה רחבה בכלל הציבור לגבי תרומתו המרכזית של רבין לתהליך אוסלו.

נתוני הסקר נאספו בין התאריכים 17 עד 23 באוקטובר בקרב 749 משיבים. איסוף הנתונים נערך באמצעות הפאנל של אתר המדד (548 מרואיינים במגזר היהודי, בסקר אינטרנטי) וחברת אפקאר (201 מרואיינים במגזר הערבי, כמחציתם אינטרנטי ומחציתם טלפוני). הנתונים נותחו ושוקללו על פי הצבעה ודתיות כדי לייצג את עמדת אוכלוסיית הבוגרים בישראל. שמואל רוזנר ונוח סלפקוב ערכו את הסקר, יועץ סטטיסטי: פרופ' דויד שטיינברג.